

УДК [792.83.09.071.1:793.3.071.1](477+100)"2022/2023":355.01(470+571:477)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-3-6>

Юлія СКИБА,
orcid.org/0000-0001-9448-2511
аспірантка кафедри режисури та хореографії
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна) yuliya.skyba@lnu.edu.ua

КОЛАБОРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ СУЧАСНОГО ТАНЦЮ В ТАНЦЮВАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД 2022–2023 РОКУ

У статті здійснено аналіз обміну досвідом іноземних та українських артистів танцю, окреслені масштаби взаємодії та вихід мистецтва сучасного танцю та перформансу на новий щабель розвитку в Україні. Автор визначає індивідуалізований прояв мистецької реакції на повномасштабні воєнні події 2022–2023 року. Установлено зв'язок політики та мистецтва, важливість сканування матеріалу у його сенсах та проявах.

Визначено відкриття широкого пласту можливостей для танцівників та хореографів у професійній сфері сучасного танцю. Прослідковано динаміку професійної функціональності інтерв'юверів станом на сьогодні на території батьківщини та закордоном. Зазначені причинно-особистісні особливості українських митців сучасного танцю залишитися в Україні чи виїхати закордон.

Сформовано загальний відгук сприйняття українських митців сучасного танцю іноземними колегами. У статті зацентровано увагу на необхідності діалогу з іноземною спільнотою, висвітлення важливих тем на світовому рівні мовою мистецтва, вплив на перебіг подій для наближення перемоги за допомогою розголосу повсякденної реальності та свідомих позицій творців і виконавців.

Сформовано ідейну думку змін у танцювальній культурі сучасного танцю у воєнний період сьогодні як не пройнуть безслідно для хореографічного світу. Розкрито обґрунтування внутрішніх індивідуальних процесів творення та вражень від професійної рутини існування у воєнній фазі життя українських митців сучасного танцю.

Прослідковано розкриття переосмислення поняття «мистецтво» під час повномасштабного вторгнення держави терористки росії на території суверенної держави України. Здійснено аналіз шляху створення умов для збільшення кількості українських танцювальних компаній сучасного танцю. Визначено особливості та індивідуальні цінності танцювальних іноземних компаній сучасного танцю.

Сформовано підбірку танцювальних, перформативних робіт створених у період 2022–2023 року інтерв'юверами, хореографами, танцівниками самостійно та у колабораціях з іншими митцями. Зведено підсумки планів на майбутнє українських представників професійної сфери сучасного танцю.

Ключові слова: сучасний танець, контемпорарі, війна, танцювальні компанії, танцювальні вистави.

Julia SKYBA,
orcid.org/0000-0001-9448-2511
Graduate student at the Department of Directing and Choreography
Lviv Ivan Franko National University
(Lviv, Ukraine) yuliya.skyba@lnu.edu.ua

COLLABORATIVE TRENDS OF UKRAINIAN CONTEMPORARY DANCE ARTISTS IN THE DANCE SOCIETY DURING THE WAR PERIOD OF 2022–2023

The article analyzes the exchange of experience between foreign and Ukrainian dance artists, outlines the scope of interaction and the emergence of the art of modern dance and performance to a new level of development in Ukraine. The author defines an individualized manifestation of the artistic reaction to the full-scale military events of 2022–2023. The connection between politics and art, the importance of scanning the material in its senses and manifestations is established.

The opening of a wide range of opportunities for dancers and choreographers in the professional field of modern dance has been determined. The dynamics of the professional functionality of interviewers as of today in the territory of the homeland and abroad were monitored. The specified causal and personal characteristics of Ukrainian contemporary dance artists to stay in Ukraine or go abroad.

A general response to the perception of Ukrainian contemporary dance artists by foreign colleagues has been formed. The article emphasizes the need for dialogue with the foreign community, highlighting important topics at the world level in the language of art, influencing the course of events to bring victory closer by publicizing the reality and conscious positions of creators and performers.

The idea of changes in the dance culture of modern dance in the war period of today, which will not pass without a trace for the choreographic world, has been formed. The justification of the internal individual processes of creation and impressions from the professional routine of existence in the military phase of the life of Ukrainian contemporary dance artists is revealed.

The revelation of the reinterpretation of the concept of "art" during the full-scale invasion of the terrorist state of Russia on the territory of the sovereign state of Ukraine was followed. An analysis of the way to create conditions for increasing the number of Ukrainian modern dance companies was carried out. The peculiarities and individual values of foreign dance companies of modern dance are determined.

A selection of dance, performative works created in the period of 2022–2023 by interviewees, choreographers, dancers independently and in collaboration with other artists has been created. Summarized plans for the future of Ukrainian representatives of the professional field of modern dance.

Key words: modern dance, contemporaries, war, dance companies, dance performances.

Постановка проблеми. Висвітлення деталей функціонування танцювального мистецтва під час російсько-української війни є нагальним. Перебування та робота професійних українських хореографів, їхня взаємодія з широким спектром танцювальних платформ за кордоном дає можливість проживати та переймати досвід, а відтак – самим бути у тренді та задіяними у низці проєктів, аналізувати ситуацію із середини та знаходити шляхи самореалізації у соціумі європейської інтегрованості.

Аналіз досліджень. На сьогоднішній день не створено масштабної, детальної статистики тимчасового переміщення чи міграції українських професійних танцівників та хореографів сучасного танцю за кордон. Але, завдяки дослідниці Світлани Олексюк (Олексюк, 2023: 51–57) вдається виробити певну формулу зв'язку із низкою мисткинь, котрі успішно діляться своїм досвідом та перспективними планами. Взявши за основу процес збору та опрацювання інформації С. Олексюк, нами розроблено власну систему інтерв'ювання, та активізовано її у першому кварталі 2023 року (Скиба, 2023).

Не від'ємним інформаційним ресурсом постають публікації С. Вечірки (Вечірка, 2022), О. Дробиш (Дробиш, 2022), Л. Карпенко (Карпенко, 2022), Т. Знамеровської (Znamerovska, 2023), сайти провідних танцювальних компаній, відеохостинг YouTube.

Пріоритетом інформаційного надбання стало інтерв'ювання авторки статті із хореографами-танцівницями Аліною Цховребовою (Скиба, 2023), Катериною Кузнецовою (Скиба, 2023), Катериною Погореловою (Скиба, 2023), Наталією Пенкіною (Скиба, 2023), Ольгою Дробиш (Скиба, 2023), Світлою Вечірка (Скиба, 2023).

Мета статті – дослідження колабораційних тенденцій українських танцівниць та хореографів сучасного танцю в танцювальному суспільстві у воєнний період 2022–2023 року.

Виклад основного матеріалу. У вагомий історичний період повномасштабного воєнного вторгнення росії на Україну 2022–2023 року, суспільство як і всі науково-творчі спільноти без винятку зрозуміли, що мистецтва поза політикою не існує ні за яких обставин. Цивілізовані держави систематично надають

різномірну підтримку Україні (зброєю, прихистком, гуманітарною допомогою та ін.). Україна голосно заявила про себе на весь світ, як «незламний та люблячий народ, який буде боротися та переможе» (Ми переможемо ..., URL). Український народ «згуртувався, і весь світ побачив справжнє єство держави – терористки росії» (Оперативна ..., URL).

Для українських митців в цей тяжкий час відкрився широкий пласт можливостей у професійній сфері. Маючи на те вагомні причини, частина творчих людей виїжджає за кордон, частина залишилась жити та творити в Україні.

Авторкою статті у продовж 2023 року проведено інтерв'ювання із танцівницями-хореографами, які змушені були виїхати у європейські країни через війну. Не просто було знайти роботу за спеціальністю, але вони це зробили, паралельно займаючись волонтерством. На чужині, вони ведуть предметні розмови про те що реально відбувається в Україні, тим самим закликають світову спільноту до всебічної допомоги нашій країні, зокрема – зброєю!

Саме такий вид діяльності як інтерв'ювання у форматі діалогу, став ключовим етапом у дослідженні сучасного танцю. Серед респонденток: **Катерина Кузнецова**, яка працювала з «Holstebro Dance Company» у Данії (Holstebro, URL) та «State Opera Hannover» (Staatoper ..., URL) й танцювальної організації Німеччини «Danzeffacture» у Німеччині (Tanzeffacture, URL); **Катерина Погорелова** працювала на базі «Tanztheater Wuppertal Pina Bausch» (Tanztheater ..., URL); **Наталія Пенкіна**, співпрацювала з молододу компанією «Blare dance company» (Blare ..., URL) та благодійною організацією «Tanz die Toleranze» у Відні (Tanz ..., URL); **Світлана Вечірка**, ТВО, котра співпрацювала з локальними танцівниками у західних областях України, приймала участь в онлайн резиденції від Української платформи танцю і Студії Уейна МаркГрегора «Living Archive Ukraine» (OPEN CALL ..., URL); **Аліна Цховребова** в рамках навчання працювала з компанією Тріши Браун та виступала з танцівниками трупи із програмою театру (Trisha Brown ..., URL); **Ольга Дробиш**, періодично відвідує Європу для збагачення власного професійного досвіду.

Взявши за основу, питання висвітлені у публікації С. Олексюк (Олексюк, 2023: 52), нами сформовано власну систему інтерв'ювання із танцівницями. Саме процес зібрання інформації тривав протягом зими-весни 2023 року через спілкування по електронній пошті або у соціальних мережах. Авторкою статті були уніфіковані наступні запитання:

1. Який мотив спонукав виїхати з України / залишитися в Україні?

2. Як війна вплинула на усвідомлення Вами поняття «мистецтво»?

3. З якою танцювальною компанією чи театром вдалося попрацювати?

4. Чи можна назвати цю компанію чи театр особливою? Чому?

5. Як ставляться іноземні танцівники, хореографи до українських танцівників?

6. Як досвід співпраці вплинув на ваш танець?

7. Чи будете плани на майбутнє у своїй професійній діяльності? Чи плануєте повернутися в Україну і продовжувати там свою професійну діяльність?

8. Як війна вплине на подальший розвиток сучасної танцювальної культури в Україні?

9. Чи з'являться в Україні найближчим часом більше молодих танцювальних компаній сучасного танцю?

10. Яким ви бачите майбутнє сфери сучасного танцювального мистецтва в Україні, чому?

Отже, для перелічених професійних танцівниць-хореографів основними причинами виїхати з України виявилися: небезпека та страх за життя; втрата роботи в Україні; фінансова допомога своїм родинам в умовах воєнного стану; завчасний виїзд для навчання, тощо. Водночас, отриманий досвід закордоном в цих хронологічних подіях не стає менш важливим. Причини залишитися в Україні, нами з'ясовані наступні – життя з родиною, переміщення в більш безпечні регіони України, власний внесок для перемоги на рідній землі.

Культурні програми, гранти, резиденції, спільноти, театри, танцювальні компанії допомогли та підтримали українську сучасну танцювальну спільноту та всіляко допомагають їм під час війни. Як говорить О. Дробиш: «в періоди свого “оживання”, відчула FOMO (fear of missing out), багато колег виїхали за кордон, і там отримують новий досвід і знання, з яким потім повернуться в Україну, а я не розвиваюся. Тож почала відвідувати Європу на короткі терміни задля збагачення досвіду» (Скиба, 2023).

Певний відсоток танцівників залишили старе ремесло перекваліфікувавшись у волонтерів та військових, відчуваючи свою необхідність та важ-

ливість у обраній сфері для своєї держави. Таким сильним особистостям вдається поєднувати масштабну волонтерську діяльність зі своєю мистецько-професійною, або ж повністю перекваліфікуватися усвідомлюючи щохвилинний ризик для життя.

Поняття «мистецтво» зазнало масового переосмислення під час війни у більшості танцівників, та все ж розуміння цього поняття розділилися, як і сприйняття індивідами теперішнього світу. «Мистецтво це наш голос, ідентифікація, наше висловлювання, ми можемо говорити прямо, або ж працювати з підсвідомістю, висвітлити болючі питання, можемо говорити піснею, віршем, монологом, фотографією, танцем. Нація, що не говорить мистецтвом – мертва. Якщо в наших руках інструменти, то нам необхідно творити аби збагачувати нашу мистецьку спадщину» ділиться думкою К. Погорелова (Скиба, 2023).

Цю думку продовжує Н. Пенкіна: «Спочатку здалося, що мистецтво і танець не мають сенсу, так як не можуть вплинути на жажливі події. Це переконання досить довго протрималось, але потім змінилось ...» (Скиба, 2023). Чітку позицію, щодо цього питання ми цитуємо у К. Кузнецової: «мистецтво лишилось мистецтвом, війна – війною» (Скиба, 2023). Саме мистецтво для Катерини несло функцію насолоди, радості, навчання, війна – призупинила ці бажання всередині, тимчасово, не змінюючи їх.

Вплив війни на мистецтво є неминучим. Історично це видно у проявах митців танцювального, вокального, образотворчого, художнього та інших творчих жанрів. «Війна, підкреслила вагу мистецтва, яким впливом воно володіє на національному та світовому рівнях. Надважливим стало розуміння контексту: Хто автор? Які ідеї він висловлює? Чим керується під час створення мистецького твору? Кожна думка, ідея, вистава повинна бути “про скановані” в політичному контексті, актуальна в історичному і культурному аспекті», ділиться своєю позицією А. Цховребова (Скиба, 2023). Аліна висловлює думку про вплив переїзду у Францію – як усвідомлення розширення розуміння мистецтва, де культура знаходиться на іншому рівні, ніж в Україні, особливо в сфері сучасного танцю. Спілкуючись з місцевими хореографами і артистами, вона зрозуміла, що у Франції наділяється значенням мистецтво у будь-якому прояві власного бачення через мистецькі засоби. Не знецінюючись, підтримуються суспільством, культурними асоціаціями, фондами, що дає змогу розвиватись різноманітним творчим напрямкам.

Українські танцівники, усвідомлюючи вагомність діалогу з європейською спільнотою, вислов-

люють особисту думку про війну, відкривають правду колегам-митцям та глядачам, як повсякденно вербально, так і через мистецькі твори: фотографії, відео, картини, танець – транслюючи правдиві воєнні події на противагу інформаційним фейкам.

Українська спільнота сучасного танцю, з огляду на танцювальний досвід в резиденціях, проєктах, співпрацю з танцювальними компаніями та театрами закордоном, озвучує думки щодо ціннісних особливостей іноземних компаній сучасного танцю: К. Погорелова про танцювальний театр Піни Бауш говорить: «Насамперед, зачаровує саме поєднання танцю та театру. Ти бачиш не просто ідеальний рух чи красивий танець, ти бачиш на сцені особистість іноді впізнаючи самого себе. Унікальність мови Піни Бауш в тому, що вона виявляє рухи та жести які потаємно живуть у людському тілі, а в композиції переважають принципи кінематографічного монтажу. Бауш призначено було стати взірцем та ідеалом для цілого покоління хореографів, режисерів кіно і театру. Унікальними – ні. Особливими – точно» (Tanztheater ..., URL). Для А. Цховребової ім'я Тріши Браун транслює багато знань про сучасний танець, й виступає вагомою частиною історії сучасного танцю (Trisha Brown ..., URL).

Своїми спостереженнями ділиться Н. Пенкіна. Так, про компанію «Blare dance company» каже, що це приватна ініціатива професійних танцівників у Відні, які хочуть танцювати, так як побуває відсутність в Австрії танцювальних компаній щодо продюсування професійних танцівників (Скиба, 2023). Про компанію «Tanz die Toleranz» Наталія відгукується позитивно, акцентуючи увагу на підтримку компанії державою, яка забезпечує цю структуру фінансовими активами. В «Tanz die Toleranz» є групи для людей різного віку, вони відкриті для інклюзії, всі групи безкоштовні для відвідувачів, а викладачі отримують оплату за заняття. Кожен семестр є покази перформансів, як результат роботи з хореографом (Tanz die ..., URL). Співпрацюючи з компанією Уейна МакГрегори, Наталі сподобалося інтегрування нових технологій у креативні процеси творення танцю, як цікавий досвід для креативного збагачення (OPEN CALL ..., URL).

Таким чином, танцівники сучасного танцю з України в цілому, формують позитивний відгук про стосунки та прийняття їх іноземними колегами, описуючи їхні відносини як доброзичливі, відкриті, прості. Відчувалася підтримка та щирість, які створювали позитивний вплив на співпрацю. Ініціативна допомога з робочими та

побутовими питаннями, а також присутнє розуміння і страх теми війни, толерується делікатне поводження з почуттями українських громадян.

За період 2022-2023 року з'явилося чимало колаборативних робіт іноземних та українських митців-хореографів. Серед таких варто перелічити наступні:

– «VONA» – колаборація українських танцівників з «Tanztheater Wuppertal Pina Bausch» за підтримки *Goethe-Institute*, хореограф Райнер Бер. Виконавиця К. Погорелова (Карпенко, 2022);

– «Сліди», хореограф Тетяна Знамеровська. Виконавиці К. Погорелова й Т. Знамеровська (Znamerovska, 2023);

– «1984. Інша» – балет-антиутопія, реалізована Танцювальною компанією «Insha». Виконавиця К. Погорелова (Insha, 2023);

– «Стіна» – реактивна танцювальна одноактна вистава, втілена Танцювальною компанією «Insha», колаборація хореографа Іллі Мірошніченко та саунд-артиста Heinali. Виконавиця К. Погорелова. (Стіна, 2023);

– «Ukraine Living Archive Project» Уейн МакГрегор. Виконавиця О. Дробиш. (OPEN CALL ..., 2022).

Вплив досвіду співпраці з іноземними танцювальними компаніями та театрами на досвід українських танцівників-хореографів проявляється у новій формі самовираження після набуття того досвіду.

К. Погорелова каже: «що в театрі Піни є дуже характерні рухи та особливості принципи роботи. На початку роботи над проєктом вона не завжди могла зрозуміти, яке саме завдання ставить хореограф. Мова не про набір рухів поставлених хореографом і розучених танцівниками, а інший процес творення вистави. Катерина бачить, що її танець набуває ще одного забарвлення, що такий досвід не може пройти безслідно, з'явилося інше сприйняття танцю та театру загалом» (Скиба, 2023).

О. Дробиш завдяки колабораціям знайшла для себе новий спосіб роботи, який тепер використовує у викладанні та постановочній діяльності. У К. Кузнецової з'явилося бажання робити більше пауз в своєму русі, не гнатися за формою, а отримувати задоволення від відчуття під час танцювальної фази руху. Інколи – думки повертались до руху довоєнного стану, залежно від компанії, країни. Німеччина дуже складна для аналізу на думку Катерини, бо в ній існує багато танцювальних компаній різного виду, жанру, рівню та естетичного сприйняття (Скиба, 2023).

А. Цховребова впевнена, що її танець збагатився, а досвід онлайн-резиденцій дозволив побачити нові підходи до творення, до сприй-

няття креативного процесу з мінімумом критики в моментах творення. Раніше самокритика часто не дозволяла Аліні просунути в процесах. Колаборації для неї завжди про розширення соціальних контактів, бачення, самоцінність і впізнавання того, що подобається, в чому є бажання розвиватися далі. «Співпраця з іншими, завжди допомагає більш зрозуміло поглянути на себе. Я знайшла для себе новий спосіб роботи, який зможу використовувати і у викладанні, і у постановочній діяльності», зазначає Аліна (Скиба, 2023).

Тож, які плани українських хореографів на майбутнє? А вони наступні: ділитися отриманим досвідом; танцювати, створювати вистави та перформанси в Україні та світі.

Закордоном, вбираючи в себе знання та принципи роботи танцювальних компаній, частина респондентів плани на майбутнє не будує пояснюючи це непостійністю в життєвих обставинах та фактором невідомості подальших обставин майбутнього. Такого роду труднощі, у випадку К. Кузнецові, пов'язані з екзистенціальними питаннями в хореографічній професії, та наразі професійна сфера танцю дає Катерині існувати та фінансово забезпечувати себе (Скиба, 2023).

А. Цховребова мріє, щоб танець в Україні розвивався і надалі. Спостерігаючи за танцем у Франції, вона все більше цінує запал і креативність танцювальної сфери в Україні, зважаючи на умови створення вистав, сили і працю при народженні мистецтва в Україні. Висловлюючи честь і повагу до митців, Аліна має бажання докласти зусиль задля розвитку культури в Україні, розширюючи бачення сучасного танцю, культури глядачів, а також підтримуючи команди і людей, які вже зробили багато для сучасного танцю в нашій країні (Скиба, 2023).

Для О. Дробиш пріоритетними є адаптація, саморозвиток, розвиток танцювальної сфери в Україні, подорожі за кордон для отримання нового досвіду й перейняття його від іноземних колег (Скиба, 2023).

К. Погорелова вважає, що війна нас вже змінила та зміцнила. Самоідентифікація стає все більш потужною. Катерина вірить, що українські митці зростають професійно інтегруючи досвід іноземних театрів та танцювальних компаній у своє ремесло голосно заявляючи світові про свою силу, культуру і талант виокремлюючи обов'язок розповідати правдиву історію нашої нації через мистецтво, відроджувати традиції та підтримувати українське (Скиба, 2023).

К. Кузнецова ділиться думкою, що після танцювальних поневірянь на фоні воєнних буднів наша

танцювальна культура, нарешті почне рухатись до самовизначеності, зітреться образ «слабшого» професійного рівня, бо наш культурний осередок вже давно в багатьох сенсах «на рівні». В області державного освітнього процесу реформи проходять повільніше, системі потрібен час для переорієнтування на новітні цінності мистецтва танцю. Н. Пенкіна також притримується думки щодо змін танцю та його руху в позитивній динаміці. Споріднену думку має С. Вечірка: «завдяки теперішньому креативному обміну з Європою зрушиться відчуття недосяжної танцювальної спільноти закордоном. Теперішній обмін досвідом, можливості грантової підтримки, вдосталь резиденцій дасть поштовх і натхнення для творчості» (Скиба, 2023).

Отже, чітко проглядається тенденція змін у танцювальній культурі сучасного танцю у воєнний період, сьогодні – яке не пройде безслідно для хореографічного світу. «Попереду численні рефлексії на тему війни, а також збагачення вільними та експериментальними рисами», ділитися своїми думками С. Вечірка. (Скиба, 2023).

Аліна Цховребова бажає, щоб подальший розвиток мав вплив на всі сфери культури, не тільки танець. Важко прогнозувати в наш час О. Дробиш, щодо майбутнього, та все ж вона ділиться думкою, що після перемоги люди зможуть знайти віддушину в русі, в тілесній реабілітації і в танці, що вплине на глядацький рівень «контакту» із танцювальним мистецтвом. К. Кузнецова ділиться тяжкістю буття мігрантом та водночас висловлює свою віру, в те що митці, які повернуться з-за кордону, зі стабілізованим психічним здоров'ям, почнуть виховувати нове покоління танцювальної свідомості, що не буде боятися своїх можливостей, що навчить бути толерантним до самого себе в професії, забезпечувати комфортне існування людей в хореографічній професії з екологічними відносинами до свого тіла, свідомості, і людей навколо (Скиба, 2023).

Майбутнє сфери сучасного танцювального мистецтва в Україні однозначно є! Яким саме воно буде – покаже час. Поява молодих танцювальних компаній сучасного танцю в Україні найближчим часом, постає важливою темою для розвитку сучасної танцювальної культури України. Візуалізуються більшість позитивних тенденцій у наших респондентів. Н. Пенкіна вважає, що для появи танцювальних компаній в Україні найближчим часом не має ґрунту, підтримки та фінансової опори. Та все ж, думки більшості респондентів сходяться на тому, що на сучасний танець в Україні чекає майбутнє в позитивному ключі (Скиба, 2023).

Н. Пенкіна каже: «майбутнє сучасного танцю в Україні матиме приблизно такі ж складові як і в минулому – комерційні телевізійні шоу, конкурси, та все ж мистецтво стане більш глибоким, міцнішим, власний почерк стане більш самобутнім і ця течія масштабніше проявлятиметься у соціальних мережах, джемах, танцювальних вечорах, фестивалях сучасного танцю з перформансами довгий період часу» (Скиба, 2023).

Надихаючись людьми з Дніпра, які продовжують танцювати у воєнний час, А. Цховребова сподівається, що «танець буде існувати завжди, а також з'являться нові танцювальні компанії, які піклуватимуться про майбутнє українського сучасного танцю» (Скиба, 2023).

О. Дробиш вірить, що «шлях сучасного танцю в Україні рухається вперед наздоганяючи світові тенденції, що розквіт попереду, але все ж ще під великим впливом від усього пострадянського, та це свідчить про те, що в українців, свій шлях, і він тільки починається» (Скиба, 2023).

К. Погорелова вважає, що рух розквіту танцювальної галузі розпочнеться після перемоги України над державою-терористом. Вона каже: «ще потрібен час, але те що почався новий етап нашої культури – це безперечно так» (Скиба, 2023).

Варто процитувати дослідницю міграції танцівниць сучасного танцю з початку росій-

сько-української війни Світлани Олексюк: «... у перспективі повернення митців із новим європейським досвідом співпраці, новими знаннями та знайомствами як і підтримка уже зараз зв'язків із українськими митцями за кордоном є тією потенційною перевагою, яка може принести багато плюсів для України ...» (Олексюк, 2023: 57). Вона чітко описує ситуацію, де певною мірою всі танцівниці мають бажання повертатися, але цьому передують соціальні фактори. Тут важливим компонентом постає привнесення набутого досвіду та вміння комунікувати у різних сферах танцювальної культури із проекцією на втілення нового на ті сталих традицій у мистецький простір України.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши та процитувавши думки українських хореографів-танцівниць у період війни хочемо сказати наступне – після нашої Перемоги сучасне танцювальне мистецтво України отримає нове дихання, стимул творити для прийдешніх поколінь, привносити певні європейські тенденції в українську танцювальну культуру. Дякуючи задіяним респондентам, маємо змогу розкрити внутрішні індивідуальні процеси творення та враження від існування у воєнній фазі життя українських митців-танцюристів як у середині країни так і в соціумі європейської інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вечірка С. На камені. Івано-Франківськ, 2022. 10 травня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=msZ2xK5LsU0>
2. Дробиш О. Це мій дім. Харків, 2022. 18 серпня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2aJSoDXgXS0>
3. Карпенко Л. VONA обирає життя: біль України, втілений в танці на сцені відомого театру Піни Бауш. *Радіо Свобода*. 2022. 24 грудня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vona-khoreohrafichna-vystava-teatr-pina-baush/32191795.html>
4. Олексюк С. Російсько-українська війна 2014-2022 рр. іміграція танцівниць сучасного танцю. Колективний портрет. *Хореографія в сучасному мистецькому просторі: зб. матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ 3-4 лютого 2023)*. Київ: Вид. «Олімпійська література», 2023. С. 51–57.
5. Оперативна інформація станом на 06.00 26.06.2023 щодо російського вторгнення. *Генеральний штаб ЗСУ*. 2023. 26 червня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TnlS0mo6Oio>
6. Скиба Ю. Інтерв'ю з Аліною Цховребовою. *Приватний архів Ю. Скиби*. 2023.
7. Скиба Ю. Інтерв'ю з Катериною Кузнецовою. *Приватний архів Ю. Скиби*. 2023.
8. Скиба Ю. Інтерв'ю з Катериною Погореловою. *Приватний архів Ю. Скиби*. 2023.
9. Скиба Ю. Інтерв'ю з Нагалією Пенкіною. *Приватний архів Ю. Скиби*. 2023.
10. Скиба Ю. Інтерв'ю з Ольгою Дробиш. *Приватний архів Ю. Скиби*. 2023.
11. Скиба Ю. Інтерв'ю з Світланою Вечірка. *Приватний архів Ю. Скиби*. 2023.
12. «Ми перемаємо в цьому історичному протистоянні»: звернення Володимира Зеленського. *Офіс Президента України*. 2023. 20 лютого. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JXcXi4kwZac>
13. «Стіна» реактивна танцювальна вистава від «Insha Dance Company». 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Lta5MrKHORY&t=651s>
14. Blare dance company. URL: <http://www.blaredancecompany.com>
15. Tanzefacture. URL: <https://www.tanzfaktur.eu/de/>
16. Holstebro dance company. URL: <https://holstebrotheater.dk/en/dance-top/dance/>
17. Insha Dance Company – 1984. Інша / Стіна. 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SobvYqX8Lx4>
18. OPEN CALL для українських професійних танцівників та хореографів. 2022. URL: <https://udance.com.ua/opportunities/tpost/9h02sx1fb1-open-call-4-ukraine-living-archive-proje>
19. Staatoper Hannover. URL: https://staatstheater-hannover.de/de_DE/start-staatsoper
20. Tanz die toleranze. URL: <https://www.tanzdietoleranz.at>
21. Tanztheater Wuppertal Pina Bausch GmbH. URL: <https://www.pina-bausch.de/en>

22. Trisha Brown Dance Company. URL: <https://trishabrowncompany.org>
 23. Znamerovska T. «The Traces». 2023. URL: <https://youtu.be/NFd-cX0NEjM>

REFERENCES

1. Vechirka, S. (2022). *Na kameni* [On a stone]. Ivano-Frankivsk. 10 travnia. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=msZ2xK5LsU0> [in Ukrainian].
2. Drobysh, O. (2022). *Tse mii dim* [This is my home]. Kharkiv. 18 serpnia. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2aJS0DXgXS0> [in Ukrainian].
3. Karpenko, L. (2022). *VONA obyraie zhyttia: bil Ukrainy, vtilenyi v tantsi na stseni vidomoho teatru Piny Baush* [VONA chooses life: the pain of Ukraine, embodied in dance on the stage of the famous theater of Pina Bausch]. *Radio Svoboda*. 24 hrudnia. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vona-khoreografichna-vystava-teatr-pina-baush/32191795.html> [in Ukrainian].
4. Oleksiuk, S. (2023). *Rosiisko-ukrainska viina 2014-2022 rr. imihratsiia tantsivnyts suchasnoho tantsiu. Kolektyvnyi portret* [Russian-Ukrainian war 2014-2022 immigration of modern dance dancers]. *Khoreohrafiia v suchasnomu mystetskomu prostori: zb. mater. II Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv 3-4 liutoho 2023)*. Kyiv: Vyd. «Olimpiiska literatura». Pp. 51–57. [in Ukrainian].
5. *Operatyvna informatsiia stanom na 06.00 26.06.2023 shchodo rosiiskoho vtorhnennia (2023)* [Operational information as of 06.00 on 26.06.2023 regarding the russian invasion]. *Heneralnyi shtab ZSU*. 26 chervnia. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TnlS0mo6Oio> [in Ukrainian].
6. Skyba, Yu. (2023). *Interviu z Alinoiu Tshovrebovoiu* [Interview with Alina Tshovrebova]. *Pryvatnyi arkhiv Yu. Skyby*. [in Ukrainian].
7. Skyba, Yu. (2023). *Interviu z Katerynoiu Kuznetsovoiu* [Interview with Kateryna Kuznetsova]. *Pryvatnyi arkhiv Yu. Skyby*. [in Ukrainian].
8. Skyba, Yu. (2023). *Interviu z Katerynoiu Pohorieलोvoiu* [Interview with Kateryna Pogorelova]. *Pryvatnyi arkhiv Yu. Skyby*. [in Ukrainian].
9. Skyba, Yu. (2023). *Interviu z Nataliieiu Pienkinoiu* [Interview with Nataliya Pyenkina]. *Pryvatnyi arkhiv Yu. Skyby*. [in Ukrainian].
10. Skyba, Yu. (2023). *Interviu z Olhoiu Drobysh* [Interview with Olga Drobysh]. *Pryvatnyi arkhiv Yu. Skyby*. [in Ukrainian].
11. Skyba, Yu. (2023). *Interviu z Svitlanoiu Vechirka* [Interview with Svetlana Vechirka]. *Pryvatnyi arkhiv Yu. Skyby*. [in Ukrainian].
12. «*My peremozhemo v tsomu istorychnomu protystoianni*»: zvernennia Volodymyra Zelenskoho (2023) [«We will win in this historic confrontation»: address of Volodymyr Zelenskyi]. *Ofis Prezidenta Ukrainy*. 20 liutoho. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JXcXi4kwZac> [in Ukrainian].
13. «*Stina*» reaktivna tantsiuvalna vystava vid «*Insha Dance Company*» (2023) [«The Wall» reactive dance performance by «Insha Dance Company»]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Lta5MrKHORY&t=651s> [in Ukrainian].
14. Blare dance company. URL: <http://www.blaredancecompany.com>
15. *Tanzefacture* [Tanzefacture]. URL: <https://www.tanzfaktor.eu/de/> [in German].
16. Holstebro dance company. URL: <https://holstebrotheater.dk/en/dance-top/dance/>
17. *Insha Dance Company – 1984. Insha / Stina* (2023) [Insha Dance Company – 1984. Another / Wall]. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SobvYqX8Lx4> [in Ukrainian].
18. *OPEN CALL dlia ukrainskykh profesiinykh tantsivnykiv ta khoreografiv* (2022) [OPEN CALL for Ukrainian professional dancers and choreographers]. URL: <https://udance.com.ua/opportunities/tpost/9h02sx1fb1-open-call-4-ukraine-living-archive-proje> [in Ukrainian].
19. *Tanz die toleranz* [Dance the tolerance]. URL: <https://www.tanzdietoleranz.at> [in German].
20. Tanztheater Wuppertal Pina Bausch GmbH. URL: <https://www.pina-bausch.de/en>
21. Trisha Brown Dance Company. URL: <https://trishabrowncompany.org>
22. Znamerovska, T. (2023). «The Traces». URL: <https://youtu.be/NFd-cX0NEjM>